Afschrift.

M E D E D E L I N G E N
van de
N E D E R L A N D S E V E R E N I G I N G V O O R Z E E G E S C H I E D E N I S

Secretariaat: [redacted]

No. 3
Mei 1962

LORD CHARLES BERESFORD EN ZIJN GEDENKSCHRIFTEN

De periode 1890 - 1900 is in de zeegeschiedenis een zeer belangrijke. Op scheepsbouwtechnisch gebied markeert zij het einde van een tijdperk van tasten en zoeken en het begin van een stadium, waarin, zoals Hubatsch in zijn studie over "Die Ära Tirpitz" opmerkt, bepaalde scheepstypen zich als bruikbaar en vatbaar voor verdere ontwikkeling hadden "uitgekristalliseerd". Het is ook een tijd waarin de belangstelling van het grote publiek voor marinezaken op tevoren ongekende wijze is toegenomen. In Engeland werd de Navy League, in Duitsland de Flottenverein opgericht; Mahan's baanbrekende boek over "The influence of Sea Power upon History", dat in 1890 voor het eerst verscheen, beleefde in zeven jaar tijds 13 drukken. In het lichtere genre vond een soort "science fiction", die zich bezig hield met de zeeoorlog van de toekomst, grote aftrek. (Het zou de moeite waard zijn deze literatuur eens systematisch te onderzoeken. Veel ervan is door vooraanstaande vaklieden geschreven - iemand als Fred T.Jane heeft verscheidene boeken van dit soort op zijn naam staan - en er zou veel waardevols uit te halen zijn wat betreft de toen heersende strategische en technische concepties.)

De symptomen van de boven geschetste ontwikkeling zijn het duidelijkst in Engeland. Misschien klinkt het vreemd, maar de situatie van diezelfde Royal Navy, naar tonnage en personeel verreweg de grootste oorlogsmarine ter wereld, en die sinds Trafalgar in veler gedachten als onoverwinnelijk gold, was op het einde der tachtiger jaren allesbehalve schitterend. Zowel wat de bruikbaarheid (en vooral de homogeniteit) van het materiaal aanging als wat organisatie en opleiding betrof waren er ernstige gebreken aan te wijzen, die in veler ogen in geval van oorlog fataal konden worden. De Britse Admiraal Hewett zei tegen een van zijn gasten bij de vlootrevue ter gelegenheid van het gouden regeringsjubileum van Koningin Victoria: "most of what you see is mere ullage", over de vloot die Engeland tesamenbracht tijdens de diplomatieke crisis met Rusland was het sombere oordeel van Admiraal Colomb: "a menagerie of unruly and curiously assorted ships". In 1897 daarentegen zullen velen de mening hebben gedeeld van een Amerikaans toeschouwer bij de Diamond Jubilee Review (een schitterend schouwspel door Charles Dixon vereeuwigd in een schilderij in het National Maritime Museum te Greenwich. Het was het laatste grote optreden van de vloot in zijn Victoriaanse livrei: zwarte romp, witte bovenbouw, gele schoorstenen): "I guess Sir, this makes for peace". In deze tijd speelde zich een intern reorganisatieproces van zeer grote betekenis af. Het zou te ver voeren dit proces zelfs maar in zijn hoofdlijnen te beschrijven. Laten we ons beperken tot de constatering, dat het er zeer veel toe heeft bijgedragen om van de Royal Navy een modern oorlogsinstrument te maken. Wij noemen slechts enige saillante punten als de oprichting van een Naval Intelligence Department (de voorloper van de latere Admiralty War Staff) en van de colleges te Osborne en Dartmouth.

Initiatiefnemer bij de oprichting van het Naval Intelligence Department was de toenmalige Captain Lord Charles Beresford. Deze telg uit de oude Ierse adelsfamilie, die o.a. het

markiezaat Waterford bezit, was toen al ver op weg een der populairste marine-officieren van de periode rond de eeuwwisseling en een der voornaamste leiders van de beweging voor "naval reform" te worden. Hij was bij het grote publiek al bekend door zijn optreden als lid van het Lagerhuis (zijn titel was een zgn. "courtesy title", waarop hij recht had als tweede zoon van de vierde markies van Waterford; eerst in januari 1916 werd hij tot pair verheven) en meer nog door zijn actie bij het bombardement van Alexandrië op 11 juli 1882. Beresford commandeerde toen de kanonneerboot "Condor" en slaagde er in door zeer kundig manoeuvreren een zo gunstige positie in te nemen dat het hem mogelijk was met zijn relatief kleine schip het zwaar bewapende fort Marabout tot zwijgen te brengen. Na afloop seinde het vlaggeschip "Well done, Condor", en deze woorden zijn als het ware de strijdkreet geworden waarmee de aanhangers van Beresford hun idool begroetten bij de vele gelegenheden waarop hij in het openbaar het woord nam, bijna altijd "to do my best for the good of the Service and for the welfare of the officers and men of the Royal Navy".

Het kan niet de bedoeling zijn van een artikel als dit om het optreden van Beresford geheel te volgen. Dit zou bijna neerkomen op het schrijven van een geschiedenis van de Royal Navy in de periode 1880 - 1910(wij kunnen bovendien degene die zich over deze interessante en in vele opzichten beslissende periode verder wil oriënteren, verwijzen naar de voortreffelijke studies van de Amerikaanse geleerde Arthur J.Marder). Wel zouden wij gaarne het een en ander willen zeggen over Beresford als mens. Een dergelijke beschouwing is onmogelijk zonder in te gaan op het conflict tussen Beresford en die andere grote hervormer, Admiraal Fisher (sinds 7 december 1909 Lord Fisher of Kilverstone). Juist in dit conflict komen Beresford's karaktereigenschappen goed uit.

Het valt op met welk een discretie Beresford in zijn mémoires over het conflict schrijft. Beide admiraals hadden in hun actie voor hervormingen vaak samengewerkt, wederzijds gebruik makend van elkaars contacten met pers en parlement. (Beresford was, voor zover mij bekend, de eerste die groepen parlementsleden uit propagandistische overwegingen uitnodigde voor bezoeken aan schepen en inrichtingen. Deze praktijk werd later door Fisher overgenomen.) Verder was Beresford in de periode, dat Fisher de Mediterranean Fleet commandeerde, geruime tijd diens "second-in-command". Zekere uitlatingen van King-Hall, Fisher's stafchef, geven aanleiding tot het vermoeden, dat toen reeds de verwijdering tussen beiden was begonnen. Zij werd een voldongen feit, toen Beresford zich met vele maatregelen, door Fisher in zijn volgende functies van Second en later First Sea Lord genomen, niet kon verenigen en men ontdekte, dat Fisher achter de rug van de commanderende admiraals met jongere officieren over dienstzaken correspondeerde. Beresfords critiek is niet mals. (During this period an extraordinary confusion prevailed at the Admiralty.) Hij werd echter nimmer persoonlijk; Lord Fisher wordt zelfs niet genoemd. De maatregel (verkorting der vaarperiode van in dienst zijnde schepen van 3 tot 2 jaren) die de oorzaak was dat Beresford zijn laatste commando (dat over de Home Fleet) een jaar vroeger op moest geven, wordt zonder enig commentaar vermeld. Waar Beresford de mening uitspreekt, dat officieren onrechtvaardig werden behandeld, betreft het steeds collega's en nimmer hemzelf. Deze handelwijze vormt wel een zeer gunstig contrast met schriftelijke uitingen van sommigen zijner collega's.

Het is deze ridderlijkheid, die een der sympathiekste grondtrekken van Beresford's karakter vormt. Zij blijkt bijvoorbeeld uit de moeite, die hij zich geeft om arbeid van zijn medewerkers tot zijn recht te laten komen en uit de wijze, waarop hij zijn eigen rol behandelt in het gebeuren, dat de grondslag legde voor zijn buitengewone populariteit ("I may say at once that any notoriety attached to the part borne by the "Condor" in the action was due to accidental circumstances"). Een tweede opvallende karaktertrek was de veelzijdigheid van zijn interessen. Niet dat men van hem ooit had kunnen zeggen, wat later wel van Beatty is gesuggereerd, dat "his heart was not wholly in the service", maar bij de engere kring van zijn beroeps-

bezigheden sloot zich harmonisch een actieve belangstelling voor allerlei takken van sport en voor economische en technische vraagstukken aan. Hij had een open oog voor de mogelijkheden en eisen van de ontwikkeling der techniek, getuige zijn ondersteunen van Sir Percy Scott's revolutionaire ideeën op het gebied van de vuurleiding en zijn aandringen, dat de Admiralty het nieuwe onderzeebootwapen serieus in studie nam. Een "officier savant" was hij stellig niet. Dat blijkt ook uit zijn bepaald niet zeer gepolijste stijl van schrijven. Zijn opleiding (of liever zijn gebrek aan theoretische opleiding) sloot dat practisch uit en dergelijke officieren waren in de Royal Navy dan ook zeer zeldzaam. Reginald Custance, de eerste leider van het Naval Intelligence Department, was een verklaard tegenstander van Fisher en daarom moet men zijn uitspraken met voorzichtigheid hanteren, toch is er o.i. geen reden te twijfelen aan de juistheid van zijn mening, dat ook Fisher "was the product of the nineteenth century navy and of the supperficial education from which we all suffered".

Beresford miste de rijke fantasie, die Fisher tot vele geniale en ook ettelijke vrij bizarre ideeën op het gebied vooral van de scheepsbouw heeft gebracht, maar daartegenover bezat hij een meer gedegen, op nuchtere overweging gegrond oordeelsvermogen. De voortdurende alarmstemming die uit Fisher's uitingen spreekt, was hem vreemd. Wij hebben in het algemeen de indruk, met een veel meer "uitgebalanceerde" persoonlijkheid te doen te hebben (wat een zekere Ierse exuberantie bepaald niet uitsluit!), een persoonlijkheid, die door een combinatie van openheid, kennis en visie meer vertrouwen inboezemde dan de steeds meer tot een autocratisch solitair wordende Fisher. Daarom zijn wij dan ook geneigd de Amerikaanse marineattaché bij te vallen, die in 1904 rapporteerde: "I do not find, however, that the naval service looks toward (Fisher) as a great leader in wartime, in the manner it does to Vice Admiral Sir A.K.Wilson or Lord Charles Beresford". Daar staan weliswaar uitspraken tegenover als deze van de reeds genoemde Scott: "In the Navy we knew he was not a sailor but thought, that he was a politician, in the House of Commons, I have been told, they knew he was not a politician, but thought that he was a sailor". Daarbij moeten wij echter niet vergeten, dat deze uitspraak komt van een partijganger van Fisher ná het uitbreken van het grote conflict, een conflict, dat de gemoederen wel zeer verbitterd heeft.

Het is Beresford niet gegeven geweest zijn bekwaamheid als "leader in wartime" te bewijzen gedurende de grote strijd, waarop hij mede de Royal Navy had voorbereid. Hij stierf korte tijd na de victorieuze afloop ervan, op 6 december 1919 in de leeftijd van ruim 73 jaar, door zijn land geëerd met een staatsbegrafenis in de St. Paul's Cathedral. Ondanks de omstandigheid, dat hij nimmer zijn kwaliteiten als vlootvoogd in het vuur heeft kunnen bewijzen, verdient hij de aandacht van ieder, die zich met de moderne zeegeschiedenis bezig houdt. Voor enige generaties marine-officieren was hij een inspiratie en een voorbeeld - niet alleen in Engeland, maar ook (gegeven de unieke positie, die de Royal Navy toen in de wereld innam, een positie die wij rustig kunnen omschrijven als die van toetssteen van wat aan élan en nieuwe ideeën in andere marines leefde) ver daarbuiten.

Het is de studie van deze voorbeelden, die ons mede de grondslag kan geven voor de studie van een tot dusver (ook in Nederland!) al te lang verwaarloosd onderdeel van de zeegeschiedenis, een onderdeel dat ik de interne geschiedenis zou willen noemen: de studie van de wensen en idealen, die onder officieren en manschappen leefden, van de menselijke verhoudingen aan boord. Moge deze schets het hare ertoe bijdragen om voor dit veld van studie belangstelling wekken.

Ph.M.Bosscher.

Geraadpleegde literatuur:

The Memoires of Admiral Lord Charles Beresford - written by himself - London (1914) 2 Vols.

Lord Charles Beresford: The Betrayal. Westminster (1912) ").

Admiral of the Fleet Lord Fisher: Records. London (1919).
Dez.: Memories. Ibid.

Sir Reginald H.Bacon: The life of Lord Fisher of Kilverstone. London (1929)
Dez.: A. Naval Scrap-book; From 1900 Onward. London (z.j.)
Dez.: The Jutland Scandal. London (z.j.)

Percy Scott: Fifty Years in the Royal Navy. London (1919)

Louise King-Hall (ed.): Sea-Saga. London (1935).

Arthur J.Marder (ed.): Fear God and Dread Nought. The correspondence of Admiral of the Fleet Lord Fisher of Kilverstone. II. London (1952)
Dez.: The Anatomy of British Sea Power, 1880-1895. New York (1940).

Walter Hubatsch: Die Ära Tirpitz. Göttingen (z.j.)

") Ook dit strijdschrift uit de conflictperiode is vrij van persoonlijke aanvallen.

LEDENLIJST

[redacted]

[redacted]

PERSONALIA

Dr. J.K.Oudendijk

Op woensdag 28 februari 1962 hield mejuffrouw Dr. J.K.Oudendijk als lector in de faculteit der Rechtsgeleerdheid aan de Rijksuniversiteit te Utrecht haar openbare les, welke handelde over de beoefening van volkenrechtsgeschiedenis.

Mejuffrouw Oudendijk heeft een reeks belangrijke publikaties op haar naam staan. Men denke aan haar biografieën over Koningin Victoria en over de Koning-Stadhouder Willem III. Met haar werken over "een Bourgondisch ridder", over de oorlog ter zee, over "Maarten Harpertszoon Tromp" en over "Johan de Witt en de Zeemacht" verwierf zij zich bekendheid op het gebied der zeegeschiedenis.

Ernst Crone

De Gemeente Universiteit van Amsterdam zal op 28 mei a.s. aan de heer Ernst Crone het eredoctoraat in de wiskunde en natuurwetenschappen aanbieden voor zijn werk op het gebied van cartografie en navigatie. Als bestuurslid van talloze Verenigingen en instellingen op het gebied van zeevaart en stuurmanskunst: de Kweekschool voor de Zeevaart, het Ned. Historisch Scheepvaart Museum, het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap, de Staats Radar Commissie, het Studiecentrum T.N.O. voor scheepsbouw en navigatie en anderen, heeft de heer Crone zich voor de beoefening van de zeegeschiedenis grote verdiensten verworven. Van zijn publikaties kunnen genoemd worden: Bladzijden uit de geschiedenis der jachthavens en van de zeilsport te Amsterdam; Cornelis Douwes, 1712-1773-Zijn leven en zijn werk; Astronomische plaatsbepalingen op zee ten behoeve der watersport. De heer Crone werkte mee aan het boek "Prinsessejacht De Groene Draeck" en verzorgde de afdeling navigatie in het derde deel van de recente uitgave van de complete werken van Simon Stevin.

REKENING EN VERANTWOORDING VAN HET BESTUUR OVER HET KALENDERJAAR 1961

Ontvangsten		Uitgaven	
contributies (42 x f.1,50) =	f. 63,-	porti	f. 14,12
donaties	f.106,-	bureaubehoeften	f. 76,29
bijdrage Ned.Com. voor Geschiedk.Wetenschappen	f.200,-	type- en stencilwerk	f. 56,75
		vergaderingen, excursies etc.	f. 31,80
	f.369,-		f.178,96

BEGROTING VOOR 1962

Ontvangsten		Uitgaven	
batig saldo 1961	f.190,04	porti	f. 75,-
nog te vorderen contributies 1961(24 x 1,50)	f. 36,-	bureaubehoeften	f.100,-
contributies 1962 (84 x 1,50)	f.126,-	type- en stencilwerk	f.200,-
		vergaderingen en excursies	f. 50,-
		reis- en verblijfkosten bestuur	f. 75,-
	f.352,04		f.500,-

PERSONALIA

Dr. J.K.Oudendijk

Op woensdag 20 februari 1962 hield mejuffrouw Dr. J.K.Oudendijk als lector in de faculteit der Rechtsgeleerdheid aan de Rijksuniversiteit te Utrecht haar openbare les, welke handelde over de beoordeling van volkenrechtsgeschiedenis.

Mejuffrouw Oudendijk heeft een reeks tijdschriftjes publicaties op haar naam staan. Ik denke aan haar biografieën over Koningin Wilhelmina en over de Koning-Stadhouder Willem III. Het haar werken over "van Boergondisch tijdvak", over de oorlog, van zee, over "Eeuwen Herfstzon Troep" en over "Vonken de 17de en de 18eeuwse" verlert zij zich bekendheid op het gebied der zeegeschiedenis.

Grote Grone

De Gemeente Universiteit van Amsterdam zal op 28 mei a.s. aan de Heer Grote Grone het erelidmaatschap in de waardige en natuurvetenschappen aanbieden voor zijn werk op het gebied van cartografie en navigatie. Als buitenwijk van talrijke Verenigingen en instellingen op hen gebied van zeevaart en stuurmanskunst: de Koninklijkheid voor de Zeevaart, het Med. Historisch Scheepvaart Museum, het Fon. Zed. Aardrijkskundig Genootschap, de Stichting Radar Opleiding, het Scheepsbouwkundig Genootschap, de Stichting Radar Opleiding, heeft de heer Grone T.H.O. voor schepbouw en navigatie en meteren, heeft de heer Grone zich voor de beoefening van de zeegeschiedenis grote verdiensten verworven. Van zij is publicaties bunnen genoemd worden Dinghuis-den uit de geschiedenis der jachtvaren en van de zeilsport te Amsterdam, Cornelis Dencwa, 1712-1773-Zijn Leven en zijn werk; Astronomische plaatsbepaling op zee van Balcoeve der verbetering. De heer Grone wierkte zoe aan een boek "Zrinnesenjacht De Grone Bisoek" en verzorgde de uitleiding navigatie in het derde deel van de reeuwte uitgave van de complete werken van Simon Stevin.

KONINKLIJK VERENIGINGEN VAN HET KONINKRIJK OVER HET JAAR 1962

Ontvangsten

contributies (42 x f.1,50) =	f. 63,-	porti	f. 14,12
donaties	f.10,-	bureaukosten	f. 76,45
uitgave Med.Com. voor Geodetek.Waterbouwkunden	f.200,-	type- en drukkosten verzendkosten, extensies etc.	f. 95,75
			f. 37,80
	f.363,-		f.173,92

KONINKLIJK GENOOTSCHAP VOOR AARDRIJKSKUNDE OVER HET JAAR 1962

Ontvangsten

bank saldo 1961	f.190,04	porti	f. 75,-
nog te vorderen contributies 1961(24 x 1,50)	f. 36,-	bureaukosten	f.100,-
contributies 1962 (84 x 1,50)	f.126,-	type- en drukwerk en extensies	f.200,-
		reis- en verblijfkosten hoofd bestuur	f. 50,-
			f. 75,-
	f.352,04		f.500,-

TOELICHTING

De cijfers van 1961 en voor 1962 geven aanleiding tot de volgende opmerkingen.

Ontvangsten

De grootste bron van inkomsten voor 1962 is het batig saldo van 1961. Dit batig saldo is te danken a: aan donaties, b: aan de bijdrage van het Nederlands Comité voor Geschiedkundige Wetenschappen. In de toekomst zal op deze posten niet of in veel geringere mate gerekend kunnen worden. De Vereniging zal in de komende jaren haar uitgaven uit de opbrengst der contributies moeten bestrijden. Zelfs bij een sterke stijging van het aantel leden zullen de inkomsten - met een contributie van f.1,50 per lid - niet licht de f. 200,- overschrijden. Een bedrag zelfs voor de meest bescheiden activiteit onvoldoende.

Uitgaven

Wat de uitgaven betreft, bedenke men dat een stijging van het ledental een evenredige stijging van porti- en administratiekosten meebrengt. Ook de post type- en stencilwerk zal groter worden, temeer omdat het stencillen van het Mededelingenblad, dank zij de medewerking van een der leden, tot nu toe gratis geschiedde. Wij kunnen slechts hopen, dat dit ook in de toekomst mogelijk zal zijn, maar kunnen hier uiteraard niet op rekenen.

Gezien het bovenvermelde heeft het Bestuur voor 1963 een contributie van f. 6,- per lid voorgesteld en de leden dit schriftelijk medegedeeld. Op de ledenvergadering van 7 april jl. werd dit voorstel in zoverre gewijzigd, dat besloten is de contributie met ingang van het volgende kalenderjaar (1963) te stellen op t e n m i n s t e f.6,- per lid, voor studenten t e n m i n s t e f.3,-.

Met het oog op het te verwachten nadelige saldo voor het lopende jaar zal het zeer op prijs worden gesteld, indien de leden een v r i j w i l l i g e bijdrage van f.4,-, studenten f.2,-, zouden willen overmaken op gironummer 2 9 3 5 9 1, ten name van mejuffrouw A.P.M.Mollema te 's-Gravenhage.

COLLECTIES EN TENTOONSTELLINGEN

Installatie Commissie Historische Scheepsresten IJsselmeerpolders.

Donderdag 15 februari 1962 is om 14.30 uur in het gebouw "Flevo" van de Directie van de Wieringermeer (IJsselmeerpolders) te Zwolle door de directeur, de heer ir. A.P.Minderhoud, geïnstalleerd de Commissie Historische Scheepsresten IJsselmeerpolders. Deze commissie, welke bij beschikking van de Minister van Verkeer en Waterstaat no. 79307, afd. P., d.d. 29 november 1961, is ingesteld, heeft in verband met de vele vondsten van losse onderdelen en van min of meer complete scheepswrakken in het gebied van de voormalige Zuiderzee ten doel de Directie van de Wieringermeer (IJsselmeerpolders) te adviseren omtrent de vraag welke scheepsresten op het gebied van de historische scheepvaart dienen te worden geconserveerd en bewaard.

Tot leden van deze commissie van deskundigen werden benoemd: de inmiddels overleden heer jhr, dr. D.C.Röell, voorzitter van de Rijkscommissie voor de Musea als lid-voorzitter; het voorzitterschap wordt in verband met zijn overlijden momenteel waargenomen door de heer drs. E.Pelinck, waarnemend voorzitter van de Rijkscommissie voor de Musea;

TOELICHTING

De cijfers van 1961 en voor 1962 geven aanlading per de volgende omschrijving.

Ontvangsten

De grootste lijn van inkomsten voor 1962 is het bedrag van f 1.000.000,- dat reeds in de begroting van het Gedeelteelijke Deelplan voor Oosterkwartier-stenenbeggen. In de toekomst zal op deze posten niet of in veel geringere mate gerekend kunnen worden. De Voorzieling zal in de komende jaren meer uitgaven uit de opbrengst der contributies moeten bestreden. Zelfs bij een eventuele stijging van het aantal leden zullen de inkomsten - met een contributie van f. 1,50 per lid - niet lijken de f. 300,- overschrijden. Een bedrag zelfs voor de meest bescheiden activiteit onvoldoende.

Uitgaven

Met de uitgaven begint, bedoeld men dat van stijging van het Jaarboek zou overeenkomen stijging van port- en administratiekosten dan-toenmt. Ook de post type- en stencilwerk zal groter worden, tenzij ook het stencilleen van het Medeelingenblad, dank zij de medewerking van een der leden, tot nu toe gratis geschiedde. Zij kunnen eventueel hoopen, dat dit ook in de toekomst mogelijk zal zijn, maar kunnen niet uitsteed uit op rekenen.

Gezien het bovenvermelde heeft het Bestuur voor 1961 een contributie van f. 6,- per lid voorgesteld en de leden dit schriftelijk medegedeld. Op de ledenvergadering van 7 april jl. werd dit zo reeds in soevere gewijzigd, dat besloten is de contributie voor 1961 van het volgende kalenderjaar (1962) te stellen op: t e e n m i n d e r t e f 6,- per lid, voor studenten t e n m i n d e r t e f 3,-.

Met dit dog zo het te verwachten nadelige saldo voor het lopende jaar zal dat meer op gerijd worden gedaan. Indien de leden van v r i e n d e n v a n d e b i b l i o t h e e k van f 4,-, studenten f.2,-, mogelijk willen overmaken op giro-nummer 2 9 3 9 1, ten name van ondergetekende A.I.M.Mollema te 's-Gravenhage.

COLLECTIES EN TENTOONSTELLINGEN

Internationale Commissie Historische Scheepsarchieven (Ideeleaarpolders).

Donderdag 15 februari 1962 is om 14.30 uur in het gebouw "Nieuwe" van de Directie van de Zeevaartscholen (Ideeleaarpolders) te Zwolle door de directeur, de heer ir. J.T.Mulderhouwd, geïnstalleerd de Commissie Historische Scheepsarchieven Ideeleaarpolders. Deze commissie, welke bij beschikking van de Minister van Verkeer en Waterstaat no. 19107, afd. T., d.d. 29 november 1961, in instelt, heeft in verband met de wens vondsten van losse onderdelen en van min of meer compleete scheepswrakken in het gebied van de voormalige Zuiderzee ten doel de Directie van de Zeevaartscholen (Ideeleaarpolders) te adviseren omtrent de vraag welke schepsrestanten op het gebied van de historische scheepsvaart dienen te worden geconserveerd en bewaard.

Tot leden van deze commissie zijn benoemd:

de heer dr. J.C.Boer, directeur van de Nederlandse Vereniging van Zeevaartscholen, voorzitter van de Rijkscommissie voor de Monumentenzorg, als lid voorzitter, het voorzitterschap wordt in verband met zijn overlijden momenteel waargenomen door de heer drs. T.Pistorius, waarnemend voorzitter van de Rijkscommissie voor de Monumentenzorg;

de heer D.F.Lunsingh Scheurleer, rijksinspecteur voor Roerende Monumenten, als lid-secretaris;

mejuffrouw J.B. van Overeem, hist. dra., directrice van het Maritiem Museum "Prins Hendrik" te Rotterdam;

de heer G.A.Cox, directeur van het Nederlandsch Historisch Scheepvaart Museum te Amsterdam, en

de heer drs. G.R.Kruissink, directeur van het Rijksmuseum "Zuiderzeemuseum" te Enkhuizen.

De Franklin D.Roosevelt Library te Hyde Park (New York)

F.D.Roosevelt is van 1913 tot 1920 "Assistant Secretary of the Navy" geweest. Dit was in de periode vóór de kinderverlamming, die hem in 1921 trof. In 1918 inspecteerde hij de zeestrijdkrachten van de Verenigde Staten in Europa met de jager DYER en hij zorgde er voor, dat een schilderij waarop dit schip in de haven van Ponta Delgada (Azoren) was weergegeven, in zijn bezit kwam. Hij was een groot verzamelaar op tal van gebieden en hieronder nam de marine een voorname plaats in. Zijn collectie op dit terrein omvatte niet alleen schilderijen, tekeningen en prenten, maar ook boeken, manuscripten, pamfletten, modellen en curiosa. De kern der collectie betreft de Marine der Verenigde Staten van 1775-1945./dat is dus van de Amerikaanse Vrijheidsoorlog tot het einde van de Burgeroorlog. Doch hij kocht en ontving ook vele zaken die niet tot de Amerikaanse geschiedenis behoren. Zo bezat hij een aantal 17de- en 18de-eeuwse Nederlandse scheepsprenten. Als een van zijn beste modellen wordt genoemd de DE BERG, dat volgens de berichten 1636 gedateerd is. Zijn geliefdste model was dat van de U.S.CONSTITUTION; het was ongeveer honderd jaar oud toen hij het in 1914 kocht. Ten tijde van zijn Gouverneurschap van New-York heeft hij het zelf volledig opnieuw getuigd.

Zijn huis te Hyde Park (N.Y.), thans een "National Historic Site", is versierd met tal van maritieme prenten. Doch de collectie zelf is te vinden in de nabijgelegen Franklin D.Roosevelt Library, die in 1939 gesticht werd als een "Federal Agency" en valt onder de "National Archives and Records Service". Directeur is Elizabeth B. Drewry. Het gebouw bevat een museumzaal voor de maritieme collectie waar slechts een gedeelte kan worden uitgestald. Er moeten duizenden bladen in depot bewaard worden. In 1949 heeft de Nederlandse regering een groot model van de PALLAS, een vroeg-19e-eeuws Nederlands oorlogsschip, aan de Library geschonken, vermoedelijk naar aanleiding van een uitlating van prinses Juliana tegenover de president, dat zij hem het beste scheepsmodel zou zenden dat zij kon vinden, als zij in Nederland was teruggekeerd.

Hoewel niet rechtstreeks op ons arbeidsterrein slaand, is het navolgende bericht toch te interessant om het hier weg te laten:

> "From the time of George Washington, the papers that accumulated in the White House have been the personal property of the president. Such papers have met with varying fates - some have been destroyed, some acquired by private individuals or institutions, and others deposited in the Library of Congress. The establishment of the Franklin D.Roosevelt Library has served as a precedent for the maintenance of Presidential libraries by the Government."

Das Schiffahrtsmuseum Brake/Unterweser

In Brake an der Unterweser ist kürzlich ein neues Heimatmuseum entstanden, das sich ausschliesslich mit der Darstellung der heimatlichen Schiffahrt befasst. Es nennt sich "Schiffahrtsmuseum der oldenburgischen Weserhäfen", und ist in einem Turmgebäude, dem sogenannten "Telegraph", eingerichtet worden. Der Telegraph wurde im Jahre 1846 vom oldenburgischen Grossherzog erbaut und sollte ursprünglich zur Nachrichtenübermittlung dienen. Durch die Erfindung

/ Bijzonder goed vertegenwoordigd is de periode 1775-1865,

de heer D.P. Lunsingh Scheurleer, rijksinspecteur voor Roerende Monumenten, als lid-secretaris;

de jufrouw J.B. van Gessner, hlad. drs., directrice van het instituut "Frans Hals-huis" te Rotterdam;

de heer G.A.Cox, directeur van het Gemeentelijk Historisch Schepenvaart Museum te Amsterdam, en

de heer drs. C.R.Crutzenink, directeur van het Rijksmuseum "Zuiderzeemuseum" te Enkhuizen.

De Franklin D.Roosevelt Library te Hyde Park (New York)

F.D.Roosevelt is van 1913 tot 1920 "Assistant Secretary of the Navy" geweest, dit was in de periode vóór de Eerste Wereldoorlog, die hem in 1921 trof. In 1910 langgestelde hij de geschiedenis van de Verenigde Staten in groepen met de dagen van de Revolutie er bij voor, dat een soliderl verzoek dat gedaan in de Raven van Gedeputeerden (Assembly) van New Jersey, die zijn naam droeg, hij een groot vermogen op tal van gebieden ter beschikking kan de marine een voorzienigheid in. Zijn collecte op dit gebied overtrof dat eigen soliderl ion, bestaande uit een grondtal, maar ook boeken, manuscripten, portretten, modellen en enzovoort. De kern der collecte betreft de marine der Verenigde Staten van 1775-1945, met in dan van de Amerikaanse Vrijheidsoorlog tot het einde van de Burgeroorlog. Voor hij leefde en ontving ook vele zaken die met het Amerikaanse geschiedenis behoren. Zo bezat hij een aantal 1700- en 1800-eeuwse Redersfamilie schepenpercelen. Als een van zijn beste modellen vermeld de H.M.S. dat volgens de zeetochten 1620 gebouwd is. Zijn politieke model was dat van de U.S. CONSTITUTION; het was ongeveer honderd jaar oud toen hij het in 1914 koopt. Een tijdje van zijn Gouverneurschap van New-York heeft hij het zelf volledig opnieuw gebouwd.

Zijn huis te Hyde Park (N.Y.), thans een "National Historic Site", is verplaatst met zijn meubilaire gemeen. Deze de collecte zelf is te vinden in de bibliotheek van Franklin D.Roosevelt Library, die in 1939 gestichte werd als een "Federal Library" en valt onder de "National Archives and Records Service". Directeur is Wilmoth A. Carter. Het gebouw bevat een museum voor de curiosa, geschenken van vele alsnog een gedeelte kan worden uitgebreid. Er zijn een dakgedeelten bladen in depot bewaard worden. In 1949 heeft de Verlaanse regering een groot model van de FALCAS, een vroeg-19e-eeuwse defensiewerkorganogram, een de Indiaanse geschenken, verschillende naar aanleiding van een uitlating van prinses Juliana tegenover de president, dat zij zen hot beste koneggemodel zou worden dat zij kon vinden, als zij zn Nederland was teruggekeerd.

Hoewel niet rechtstreeks op een auto-biografisch aland, is het navolgende beloofd, toch te interessant om aan hier wat te laten:

"From the time of George Washington, the papers that accumulated in the White House have been the personal property of the president. Such papers have been "Not working files - some have been destroyed, some deposited by private individuals or institutions, and others deposited in the Library of Congress. The establishment of the Franklin D.Roosevelt Library has served as a precedent for the maintenance of presidential libraries by the Government."

Dag Schiffahrtsmuseum Drebo/Dubrovnik

In Zurke en der Dutrewser ist Informatie van deze Heimatmuseum entstanden, das eigh museumkunden mit der Tyrwhelling der Heimatmuseum Schiffahrt, Drebo, ie mount sich "Schiffahrtsmuseum der ol-donnergischen Wasserhelfen", und ist in einem Gebäude, gemeinsam mit dem "Telegraph", eingerichtet worden. Der Telegraph wurde in Jahre 1845 von oldenburgischen Grossherzog erbaut und stellte ein erpfleiten zur Nachrichenübermittlung dienen. Durch die Pfleiteur Dutzender Land verbreitet wurde in der Periode 1775-1863.

der Telegraphie wurde er zweckentfremdet und dort ein Gefängnis eingerichtet. Erst neuerdings hat man sich entschlossen, den Turm zu einem Museum umzubauen. Durch Entfernen der einzelnen Zwischenwände sind in dem Turm grosse helle Ausstellungsräume entstanden, in denen eine reichhaltige Sammlung von Schiffsbildern und Schiffsmodellen zur Ausstellung kommt.

Die oldenburgischen Weserhäfen, besonders Brake und Elsfleth, hatten im vorigen Jahrhundert zur Zeit der Segelschiffahrt eine weit grössere Bedeutung, als ihnen heute zukommt. Infolge der Weserversandung war es den grossen Seeschiffen damals nicht mehr möglich bis nach Bremen zu fahren. Die Ladung musste in Brake und in Elsfleth gelöscht werden und wurde auf sogenannten Weserkähnen weiter weseraufwärts befördert. Aus den kleinen Fischerdörfern entwickelten sich in wenigen Jahren bedeutende Welthandelsplätze mit den Sitz von etwa 40 grossen Segelschiffsreedereien. Auch die Schiffbauindustrie, Bau hölzerner Segelschiffe, Segelmacherei, Blockmacherei und viele andere der Segelschiffahrt dienende handwerkliche Zweige kamen schon damals in den Unterwesenstädten zur Blüte.

Die Erinnerung an diese grosse Zeit ist in dem Schiffahrtsmuseum wieder lebendig geworden und zwar an zahlreichen Segelschiffsbildern, Bauplänen und Modellen steht diese Zeit wieder lebendig vor unserem Auge. In den einzelnen Stockwerken des Turmes sind folgende Abteilungen untergebracht: die Reederei und der Schiffbau an der Unterweser, der Walfang, das Lotsenwesen, alte Seekarten und Leuchttürme, nautische Geräte und Flaggentafeln der Nationen, seemännisches Handwerk.

Durch die Episode der ersten Deutschen Bundesflotte 1848 - 1853 unter dem Admiral Rudolf Brommy wurde Brake der erste deutsche Seekriegshafen. Auch dieses bedeutsame, historische Ereignis wird in einer Sonderabteilung zur Darstellung gebracht.

Die Offnungszeiten sind t ä g l i c h von 9.00 bis 12.00 Uhr und 14.00 bis 18.00 Uhr, s o n n t a g s von 9.00 bis 13.00 Uhr und 14.00 bis 18.00 Uhr.

Dr. Carstens, Schiffahrtsmuseum
Brake/Unterweser, Mitteldeichstr. 36.

(Mitteilungen Museums-Verband Niedersachsen 3(1962) Heft 1, S. 16.)

LITERATUUR

Naval chronology of the Civil War

The Navy Department's Naval History Division (U.S.A.) now is preparing a complete chronology of naval action during the Civil War. The aim is to aid in a clearer understanding of the dominant part played by sea power's relentless pressure, which resulted in stifling the Southern economy.

The chronology will be released in yearly sections as finished. That for 1861 can now be purchased through the Superintendent of Documents, Washington 25, D.C. (Museum News 40 (Jan.1962) nr.5,pag.6)

Franzèn, Anders: The warship Vasa - deep diving and marine archeology in Stockholm -. Second edition, enlarged and revised. Stockholm, Norstedt and Bonnier, 1961.

Voor de zeehistoricus (en wij zouden daaraan willen toevoegen: eveneens voor iedereen die zich voor zeventiende-eeuwse beeldhouwkunst interesseert) is de berging van het op 10 augustus 1628 in de haven van Stockholm gezonken Zweedse linieschip 'Vasa' een evenement van de eerste orde. Hoe uniek het document is, dat we door deze berging rijker zijn geworden, wordt duidelijk als men bedenkt dat tevoren de meer dan honderd jaar jongere 'Victory' het oudste volledig geïdentificeerde voor de onderzoeker toegankelijke schip was. Het is daarom een gelukkige gedachte van het comité, dat de werkzaamheden heeft geleid en zich nu ook verder met het behoud en de restauratie van de 'Vasa' heeft belast, om een geïllustreerd verslag van de onderneming te doen uitgeven en de Engelse tekst er van te doen redigeren door een zo competente figuur als de 'ontdekker' van het wrak en initia-

der Telegraphie wurde er zweckentfremdet und dort ein Dezimalsystem eingerichtet. Erst gewerblich hat man sich entschlossen, den Turm zu einem Museum umzubauen. Durch Unterstützung der ortsansässigen Zwischenmieter wird in dem Turm ferner heute Ausstellungsräume unterstanden, in denen eine reichhaltige Sammlung von Schriftbildern und Schriftmodellen zur Ausstellung gelangt.

Die oldenburgischen Kunstler, besonders Dreier und Lieftith, hatten im vorigen Jahrhundert zur Zeit der Segelschiffahrt eine weitgehende Bedeutung, als Lumen Kaufe zusammt. Infolge der Wasserverschmutzung war es den Japanern Geschicklichkeiten dennoch nicht mehr möglich die nach Japan zu Schiffen. Die Jahre, massen in Dreier und in Lieftith gefangene Werken und Werke auf ungemeinen Schriftbildern weiter wesentlich beeinflusst, von den vielen Tiefseefischern entwickelten sich in wenigen Jahren bedeutende Fischereiflotten mit den Zeit von etwa 40 grossen Segelschiffmotorsegeln. Auch die Lichtfunkindustrie, Den Kiefmeer Segelmacher, Segelmacher, Blockmacher und viele andere der Segelschiffahrt dienende Handwerkliche Zweige kamen neben damals in den Unterwegsgedichten zur Blüte.

Die Zeitungen an diesen grossen Zeit lag in dem Schiffahrtsmuseum wieder lebendig geworden und zwar an zeitlichen Segelschiffbildern, Tempelbrücken und Modellen steht diese Zeit wieder lebendig vor unserem Auge. In den einzelnen Stockwerken des Turmes sind folgende Abteilungen untergebracht: die Modelle und der Schiffbau an der Unterweser, der Walfang, das Lotsenwesen, alte Schiffen und Leuchttürme, nautische Geräte und Flaggenkleid der Nationen, seemännischen Handwerk.

Seit die Jahre der ersten Dampfen Segelflotte 1848 - 1853 unter dem Admiral Rudolf Brommy wurde Liste der erste deutsche Seekriegsflotten. Auch diesen bedeutsame, historische Ereignis wird in einer Sonderabteilung zur Darstellung gebracht.

Die Öffnungszeiten sind täglich von 9.00 bis 12.00 Uhr und 14.00 bis 18.00 Uhr, sonntags von 9.00 bis 12.00 Uhr und 14.00 bis 18.00 Uhr.

Dr. Gerstenn, Schriftführer
Prähistorischer Unterweser, Mittelschüler, 36.

(Mitteilungen Museums-Verband Niedersachsen 3)(1922) Heft 1, S. 15.)

LITERATUR

Naval chronology of the Civil War

The Navy Department's Naval History Division (U.S.A.) now is preparing a complete chronology of naval events during the Civil War. The aim is to aid in a clearer understanding of the dominant part played by sea power in relations presents, which resulted in ending the Southern economy.

The chronology will be released in yearly sections as finished. First for 1861 can now be purchased through the Superintendent of Documents, Washington 25, D.C. (Museum News 39 (Jan.1962) nr.5,pag.6)

Franzén, Anders: The warship Vasa - deep diving and marine archeology in Stockholm - second edition, enlarged and revised. Stockholm, Norstedt and Söner, 1962.

Voor de zeehistorici (en wij zouden dateren uitien toevoegen: evenzeer voor liefhebbers die zich voor zeevaartkundige-zeeuwse belangstelling interesseren) is de berging van het op 10 augustus 1628 in de Baren van Stockholm gezonken zweedse linieschip 'Vasa' een evenement van de eerste orde. Ook uniek het document is, dat we door deze berging rijker zijn geworden, wordt duidelijk als men bedenkt dat tevoren de meer dan honderd jaar jonger 'Victory' het oudste volledig geïdentificeerde voor de onderzeeker toegankelijke schip was. Het is dankzij een geluksgevoel van het bekend dat de restauratie van de 'Vasa' meer geslaat op een geïlustreerd werkje van de ontdekking te geen uitgeven en de, mede zeker er van is deze redigeren door een so goedgeslagen figuur als de 'Zweedsen' van het ontdekkingsteam van Franzén, ook van het Zweedse Marine Museum, die ook van het bekend is dat ook van de restauratie van de 'Vasa' meer geslaat op een geïlustreerd werkje van de ontdekking te geen uitgeven en de, mede zeker er van is deze redigeren door een so goedgeslagen figuur als de 'Zweedsen' van het ontdekkingsteam van Franzén, ook van het Zweedse Marine Museum, die ook van het bekend is dat

tiefnemer van het bergingswerk.

Het resultaat is een boeiend boek geworden, dat vooral ook door de zeer goede illustraties een duidelijk beeld geeft van de ramp, bergingspogingen in vroeger tijden en het uiteindelijke succes in de periode 1956-1961. Men krijgt ook een idee van het grote aantal en het belang van de geborgen uitrustingsstukken en détails: enige kanons vrijwel al het versierende beeldhouwwerk (o.a. de complete spiegelversiering).

In het boek is een afbeelding opgenomen van de 'Kronan' ook wel 'Stora Kronan' genoemd, die met enige fantasie als zusterschip of tenminste tijdgenoot van de 'Vasa' beschouwd kan worden (van de 'Vasa' zelf bestaan geen contemporaine afbeeldingen). Hierbij valt het de Nederlandse zeehistoricus dadelijk op, dat volgens Franzèn deze driedekker'was lost in action against the Dutch-Danish fleets at Oland' (11 juni 1676, zie Mollema, Geschiedenis van Nederland ter zee, III, pag. 76), terwijl de in Nederland gangbare versie van haar ondergang is, dat zij bij het begin van de slag is gekapseisd, vermoedelijk door verkeerde stuwage o.i.d., met andere woorden, dat haar ongeveer hetzelfde lot als de 'Vasa' heeft getroffen.

Het is jammer dat Franzèn's boek laboreert aan een zeker gebrek aan redactionale eenheid en het Engels niet altijd even fraai is. Deze kleine schoonheidsgebreken doen echter aan de waarde van dit werk niet veel af. Het is een uitstekende inleiding tot een zeer interessant veld van onderzoek. Voor wie zich verder oriënteren wil verwijst de auteur naar het boek dat Georg Hafström aan de 17e eeuwse lotgevallen van de 'Vasa' heeft gewijd ('En bok om skeppet VASA', Stockholm. 1959).

B.

Lijst van nieuwe uitgaven

O o r l o g s m a r i n e

Barjot (Amiral)	Histoire de la guerre aéro-navale. Paris, Flammarion, 1961. 448 pp.,ill.
Barjot (Amiral) & J.Savant	Histoire mondiale de la marine. Paris, Hachette, 1961. 832 pp., ill.
Bensel, Rolf	Die deutsche Flottenpolitik von 1933 bis 1939. Eine Studie über die Rolle des Flottenbaus in Hittlers Aussenpolitik. Berlin/Frankfurt a.M., Mittler, 1958. 77 pp. (Beiheft 3 der Marine Rundschau) Zie voor inhoud ook: Hist.Zeitschrift, Band 193, Heft 3, Dezember 1961.
Blond, Georges	l'Amiral Togo, samourai de la mer. Montréal, Cercle du livre de France, 1958. 240 pp., carte, plans.
	In Engelse vertaling:
Blond, Georges	Admiral Togo. Trsl. by E.Hyams. London, Jarrolds, 1961. 256 pp., ill. Zie o.a. bespreking in: Times Literary Supplement, 15 december 1961.
Cunningham (Lord)	A sailor's Odyssey. London, Arrow Books, 1961, 2 vol.288, 336 pp., 22 ill. (Grey Arrow Series).
French, Gerald	The martyrdom of Admiral Byng. Glasgow, William Maclellan, 1962.108 pp. Volgens bespreking in: Times Literary Supplement, 12 januari 1962, is de auteur teveel pro-Byng.

Dankzeer van het bergingswerk.

Het resultaat is een boeiend boek geworden, dat vooral ook door zeer goede illustraties een duidelijk beeld geeft van de transbergingsperiode in vroeger tijden en het uitstekende succes in de periode 1956-1961. Men krijgt ook een idee van het grootmaatal en het belang van de gebogen uitrustingsstukken en de [illegible] kanons vrijwel al het verzieende beeldhouwwerk (o.a. de concompiete spiegelversiering).

In het boek is een driedelige opsomming van de 'Kronen' ook [illegible] 'Storra Kronan' genoemd), die met enige fantasie als [illegible] kunnen worden [illegible] van de 'Vasa' teruggevonden van worden (van de 'Vasa' zijn bijvoorbeeld geen [illegible] aflezeltingen). Hier [illegible] het [illegible] aangebodd [illegible] dubbelzin op, dat volgens [illegible] deze [illegible] een [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible]

Görlitz, Walter (ed.) — Regierte der Kaiser. Kriegstagebücher, Aufzeichnungen und Briefe des Chefs des Marine-Kabinetts...1914 bis 1918. Mit einem Vorwort von Sven von Müller. Göttingen, Musterschmidt, 1959. 455 pp., ill.

In Engelse vertaling:

Görlitz, Walter (ed.) — The Kaiser and his Court. The First World War diaries of Admiral George von Müller.
'This important contribution to the literature of the First World War reveals the Kaiser as a being very different from the powerful warlord of popular legend. Admiral von Müller, Chief of the Imperial Naval Cabinet, 1914-1918, also throws fascinating light on the other outstanding personalities of the time'.

Herlin, Hans — Verdammter Atlantik. Schicksale disch. U-Boot-Fahrer. Dokumentation: Carl-Heinz Mühmel.
Hamburg, Nann-Verslag, 1959. 426 pp., ill.

In Nederlandse vertaling:

Herlin, Hans — De verdoemden der oceanen. De ondergang van het Duitse duikboot-wapen. Antwerpen/Amsterdam, De Goudvink, 1961.

Jameson, William — The fleet that Jack built.
London, Ruper Hart-Davis, 1962.344 pp.
Behandelt: Harry Keppel, Lord Beresford, Admiral Fisher, Scott, Jellicoe, Beatty, Tyrwhitt en Keyes.
Recensie o.a. in: Times, 25 januari 1962.

Mattingly, Garret — The defeat of the Spanish Armada.
London, Cape, 1959. 384 pp., ill., maps.

In Nederlandse vertaling:

Mattingly, Garret — De Armada. Zeven dagen die wereldgeschiedenis maakten. Vertaald door G.W.M.Kalmthout.
Amsterdam, Elsevier, 1962. 288 pp., ill. (Elsevier Pockets A 39.)

Rawson, Geoffrey (ed.) — Nelson's letters.
London, Dent, 1961.486 pp.
Interessant hoofdartikel hieraah gewijd in: Times Literary Supplement, 5 januari 1962.

Shankland, Peter & Anthony Hunter — Malta convoy.
New York, Ives Washburn, 1961, 256 pp.
"The story of the convoy which saved Malta from capitulation in August 1942. "Operation Pedestal" was one of the multitude of such operatios to supply distant fortress basis. This is the episode of the American tanker "Ohio" and the men who sailed her and her

Görlitz, Walter (ed.)

Deutsche Seekriegsführung 1914-1918. Aufzeichnungen und Briefe des Chefs des Marine-Kabinetts. 1914 bis 1918. Mit einem Vorwort von Großadmiral von Müller. Göttingen, Vandenhoeck, 1959. 455 pp., ill.

In Duitse vertaling:

Die Kaiser und die Seekriege. Die letzte Jahre der Herrschaft des Admiral George von Müller.

Dit is de meest contributie tot de literatuur of de Eerste Wereldoorlog waarin de Kaiser als een beetje very bit erbij from the powerful werkt of popular legend. 'Admiral von Müller, Chief of the Imperial Naval Cabinet, 1914-1918, also throws fascinating light on the other outstanding personalities of the time'.

Verdammter Idiotik. Gedankenspäne eines U-Boot-Fahrer. Dokumentation Gerhard Wilhelm.
Hamburg, Nan.-Verlag, 1939. 426 pp., ill.

In Nederlandse vertaling:

De verdoemde der oceanen: De ondervaring van een Duitse duikboot-kapitein. Antwerpen/Amsterdam, De Sonneville, 1961.

Herlin, Hans

The flies that look built.
London, Super Best-Davis; 1932. 244 pp.
Inhoudelijk: Harry Kepper, Lord Serse, Lord, Admiral Fisher, Scott, Jellicoe, Beatty, Tirpitz en Keyes.
Recensie o.a. in: Times; 25 januari 1932.

Jameson, William

The defeat of the Spanish Armada.
London, G. Pe, 1939. 184 pp., ill., maps.

In Nederlandse vertaling:

De Armada. Zeven dagen die wereld veranderden. Vertaald door C.M. Zijnhout.
Amsterdam, Jasvier, 1958. 232 pp., ill. (Elsevier pocket à 39.)

Mattingly, Garrett

Nelson's letters.
London, Dent, 1961. 460 pp.
Interessant hoofdstukje bijgedragen door Times Literary Supplement, 5 januari 1962.

Mattingly, Garrett

Malta convoy.
New York, Ives Washburn, 1961. 236 pp.
'The story of the convoy which saved Malta from capitulation in August 1942. 'Operation Pedestal' was one of the multitude of such operations to supply distant fortress bases. This is the episode of the American tanker 'Ohio' and the men who sailed her and her

Rawson, Geoffrey (ed.)

Shankland, Peter & Anthony Hunter

consorts to enable Britain to hold her last surviving base in the central Mediterranean".
The Journal of Modern History, March 1962, Vol.XXXIV, no.1.

Sokol, A.E. — Seapower in the nuclear age. . Washington, 1962. IX, 268 pp.

Twenty years later... — The true story of Pearl Harbor as Japanese tell it. (Interview with Dr.Gordon W.Prange of the University of Maryland and with Vice Admiral Shigeru Fukudome, a planner of that attack.)
In U.S. News and World Report, 11 december 1961.

Warren, C.E.T. & James Benson — Will not we fear. The story of His Majesty's Submarine "Seal" and of Lieutenant-Commander Rupert Lonsdale.
London, Harrap, 1961. 228 pp.

Z e e s c h e e p v a a r t

Bailyn, Bernard & Lotte Bailyn — Massachusetts shipping, 1697-1714. A statistical study.
Cambridge, Mass., (Belknap) Harvard University Press, 1959. XII, 148 pp.

Bisset, Sir James — Sail ho!
London, Rupert Hart-Davies, 1961. New ed., ill. (The Mariners Library)
The ex-Commodore of the Cunard Line, who has commanded both the Queen Mary and the Queen Elisabeth, tells of his early days at sea in square-riggers.

Ingram, C.W.N. & P.O.Wheatley — New Zealand shipwrecks, 1795-1960. London, Bailey Broth., for A.H. Reed, 1961. 408 pp. 120 ill.

Janssen, Jac.J. — Two ancient Egyptian ship's logs. Papyrus Leiden I 350 verso and papyrus Turin 2008 + 2016.
Leiden, Brill, 1961. VIII, 116 pp., 4 uitsl. bladen. (Oudheidk. mededelingen uit het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden, Suppl. op Nieuwe Reeks, 52.)

Leeman, F.W.G. — 120 jaar zeevaart. Van barkschip tot "Willem Ruys". Gedenkschrift van de Koninklijke Rotterdamsche Lloyd, samengesteld ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de Firma Willem Ruys en Zonen in 1961.
Rotterdam, 1961. 339 pp.

Palmer, A.N. — Shipping of New Zealand.
London, Bailey Broth. for A.H. Reed, 1961. 32 pp., 15 ill. (Pageant of New Zealand Series.)

Unger, W.S. — Bijdragen tot de geschiedenis van de Nederlandse slavenhandel. II: De slavenhandel der Middelburgse Commercie Compagnie.
In: Economisch-Historisch Jaarboek, 28, 1961.

V i s s e r i j

Hagelund, W.A. — Flying the Chase Flag: Whaling. London, Bailey Broth. for Ryerson Press, 1961. 194 pp.

Tunstall, Jeremy — The fishermen. London, MacGibbon & Kee, 1962. Bespreking in: Times Literary Supplement 2 februari 1962. Sociologie van de Hullvissers in "long-distance trawlers". Een pleidooi voor betere economische en sociale omstandigheden.

R e i z e n

Arbman, Holger — The Vikings. Trsl. from Swedish mas. and edited with an introduction by Alan L.Binns. London, 1961. 212 pp. photographs.maps (Ancient peoples and places, 21.)

Beaglehole, J.C. — The discovery of New Zealand, 2nd rev. ed. London, etc., 1961. XII, 102 pp., ill., maps, portr. 1st. ed.: 1939.

Boxer, C.R. — Four centuries of Portugese expansion, 1415-1825. Johannesburg, Witwatersrand University Press, 1962, 102 pp.

Crone, G.B. (ed.) — The explorers. An anthology of discovery. London, Cassell, 1962. 384 pp.

Peillard, Leonce — Magellan et le premier tour du monde de la "Victoria". Baris, Garnier/Bruxelles, Brépols, 1961. 192 pp., 4 pl., 15 ill. (Collection "Au coeur de l'histoire".)

S c h e e p s b o u w

Jorberg, Hoeckel, Winter & Szymanski — Schwere Fregatte "Wappen von Hamburg" - Leichte Fregatte "Berlin". Rostock, Hinstorff, 1961. 94 pp., 22 pltn. 7 Scheepsplattegronden van deze 17e eeuwse schepen.

Klerk, Joost de — De 17e eeuw steekt haar hoofd boven de golven. De lichting van de Vasa, het meest grootse archeologische avontuur van het afgelopen jaar. In: De Kern, januari 1962, pp. 62-73.

Schneider, J. — Empirische Untersuchungen über den Einfluss von Frachtraten, Frachteinnahmen und Schiffbaupreisen auf den Bau von seegehenden Güterschiffen, 1900-1958. Berlin, Juncker & Humblot, 1961. 186 pp. (Verkehrswissenschaftliche Forschungen, Verkehrswissenschaftlichen Seminars der Universität Hamburg, 6.)

Widding, Lars — Äventyret Vasa. Berättese och reportage. Stockholm, Geber, 1960. 196 pp., ill.

In Engelse vertaling:

Widding, Lars — The Vasa venture. Stockholm, Geber, 1960.

V l a a m s e t i j

Hagelund, W.A.

Tunstall, Jeremy

R e i z e n

Armman, Holger

Bagnlanhole, J.C.

Boxer, C.R.

Crone, G.R. (ed.)

Rolland, Leonce

S c h e e p v a a r t

Torberg, Hoeckel, Walter & Szymanski

Mark, Joost de

Sommelder, J.

Wadding, Lars

Wadding, Lars

Flying the Chase Flag: Training.
London, Bailey Broths. for Everson Press, 1961. 194 pp.

The Fishermen.
London, Secker on & Warburg, 1966.

Reprinting the Tudor Literary Supplement's 1st quarter 1962. Geologie van de Walfvisvaarte in "long-distance trawlers".
Zon dienstbaar voor betere economische en sociale omwenteling.

The Vikings. Trans. from Swedish was and edited with an introduction by Alan Blunn.
London, 1961. 212 pp. photo-graphs, maps (Ancient peoples and places, 24.)

The discovery of New Zealand, 2nd rev. ed. London, etc., 1961. XIII, 102 pp., ill., map, port.
Lib. ed.: 1963.

Four centuries of Portuguese expansion, 1415-1825.
Johannesburg, Witwatersrand University Press, 1962. 102 pp.

The explorers. An anthology of discovery. London, Cassell, 1962. 384 pp.

Magellan et le premier tour du monde de la "Victoria".
Berlin, Gartner/Druckhaus, Bergola, 1961. 192 pp., 4 pl., 15 ill. (Collection "Au coeur de l'histoire".)

Schwere Frogatte "Kaiser von Hamburg" - Letzte Fregatte "Berlin".
Rostock, Hinstorff, 1961. 94 pp., 22 ill.

I Schepelijke tocht van Cape Tje gewaag schepen.

De Tje sque sugert haar hoofd boven de golven, de liefdes van de Vaan, het eerste grootse Groenlandse avontuur van het Nederlands jaar.
In: De Zeem, januari 1964, pp. 62-73.

Maritime Untersuchungen über den Zinnfluss von Frachtsiten, Frachtsiemanen und Schiffen, vorzugsweise von den ehemaligen Ostseehäfen, 1900-1958.
Berlin, Duncker & Humblot, 1961. 186 pp. (Verkehrswissenschaftliche Forschungen, Verkehrswissenschaftlichen Institutes der Universität Hamburg, 5.)

Äventyret Vaan. Berättelse om äventyrs.
Stockholm, Geber, 1960. 196 pp., ill.

In Hagelan verhalen:
The Vaan venture.
Stockholm, Geber, 1960.

H a v e n - e n z e e w e r k e n

Lloyd's — maritime atlas, including a comprehensiv list of ports and shipping places of the world. 4th ed.
London, Lloyd, 1961. 103 pp., 16 maps.

S t u u r m a n s k u n s t

Course, A.G. — A dictionary of nautical terms.
London, Arco Publ., 1961. 216 pp.

Koeman, Cornelis — Collections of maps and atlases in the Netherlands. Their history and present state.
Leiden, Brill, 1961. X, 306 pp., 6 p., photographs.
Dissertatie Utrecht.

Mercator's — atlas in facsimile.
Verzorgd door J.B.van Overeem en C.Nooteboom. Inleiding van B.van 't Hoff
Den Haag, Houton & Co., 1962.

Taylor, E.G.R. — The haven-finding art. A history of navigation. New impression.
London, Hollis, 1961, 296 pp., ill.
"How men have found their way across the seas from the first tentative voyages of prehistoric times to the threshold of the modern age of navigation".

Stevin, Simon — The principal works.
Amsterdam, Swets & Zeitlinger. Vol. III, 1961.
A.Pannekoek: Astronomy.
E.Crone: Navigation. (Kon. Ned. Academie van Wetenschappen.)

Z e e r e c h t

Pontavice, E. du — Les épaves maritimes, aériennes et spatiales en droit français.
Paris, Librairie générale de droit et de jurisprudence/Bruxelles, Etablissements Bruylant, 1961. (Bibliothèque de droit maritime, fluvial, aérien et spatial, II.)
Ouvrage honoré d'une subvention du Ministère de l'Education nationale et couronné par la Faculté de droit et des sciences politiques et économiques de Paris. Prix Albert Wahl.

D e S c h e p e l i n g

Tunstall, Jeremy — The fishermen.
London, MacGibbon & Kee, 1962.
Bespreking in: Times Literary Supplement 2 februari 1962. Sociologie van de Hullvissers in "long-distance trawlers". Een pleidooi voor betere economische en sociale omstandigheden.

Z e e s p o r t

Bardiaux, Marcel — Aux "4 vents de l'aventure". Tome I: Le défi au Cap Horn. Tome II: Par le chemin des écoliers.
Paris, Flammarion, 1958/59. 296/347 pp., ill., cartes. (Collection l'Aventure vécue.

N a v i g a t i e z e w e r k e n

Lloyd's

maritime atlas, including a comprehensive list of ports and shipping places of the world, 4th ed.
London, Lloyd, 1961. 103 pp., 16 maps.

S t u r m a n s k u n s t

Nurse, A.G.

A dictionary of nautical terms.
London, Arco Publ., 1961. 216 pp.

Coleman, Cornelis

Collections of maps and atlases in the Netherlands. Their history and present state.
Leiden, Brill, 1961. I, 306 pp., 6 p., photographs.
Dissertatie Universiteit Utrecht.
Atlas and Cartografie.

Verzameld door G.A. van Overeem en G.Joebboom. Bibliotheek van D.van 't Hoff. Den Haag, Mouton & Co., 1962.

Taylor, E.G.R.

The haven-finding art. A history of navigation. Tudor interregnum.
London, Hollis, 1961. 256 pp., ill.
"How man have found their way across the seas from the first tentative voyages of prehistoric times to the threshold of the modern age of navigation".

The principal works.

Stevin, Simon

Amsterdam, Swets & Zeitlinger. Vol. III, 1961.
A. Frunecker: Astronomy.
A. Ozanot: Navigation. (Ken. Ned. Academie van Wetenschappen.)

Z e e r e c h t

Jontavice, R. du

Les grands contrats, assistances et sinistres en droit fromagé.
Paris, Librairie générale de droit et de jurisprudence, Institut de droit maritime, 1961. (Bibliothèque de droit maritime, Travaux, series et essai. II).
Ouvrage honoré d'une subvention du ministère de l'Education nationale et couronné par la Société de droit et de sciences politiques et économiques de Paris. Prix Albert Sorel.

D e s c h e p e l i n g

Cunstall, Jeremy

The Zeppelins.
London, Macdonald & Co., 1962.
Zeppelin. Im: Tesse: Luftwaffe Supplement 2 Februar 1962, Geschichte von der Militärfluggerät in "Zeppelin-Luftschiffe Fiveleta".
Ein Jahrbuch von Luftwaffe, Geschichte und sozialer Geschichte.

Z e e p o r t

Bardiaux, Marcel

Les travaux du l'avenir". Tome I: Le dans du deep-sea, Tome II: Pour le chemin des docteurs.
Paris, Flammarion, 1959/60. 298/347 pp., ill., cartes. (Collection l'avenir venue.

In Engelse vertaling:

Bardiaux, Marcel — 4 winds of adventure.
London, Allard Coles, 1961.

Tilman, H.W. — "Mischief" among the penguins.
London, Rupert Hart-Davies, 1961.192 pp.
"Colonel Tilman is a distinguished mountaineer and an enterprising seaman who finds pleasure in strange places. He now tells of his voyage to the Crozet and Kerguelen Islands in the Southern Indian Ocean. With her volunteer crew - recruited largely through the Agony Column of The Times - Mischief succeeded at her second attempt in reaching these lonely latitudes after an entertaining and eventful voyage."

V a r i a

Kerckhove, René de — International maritime distionary.
2nd ed.
New York, Van Nostrand, 1962. 1022 pp., ill.
English definition with French and German equivalents.

Philbrick, T. — James Fenimore Cooper and the development of American sea fiction.
Cambridge, Mass., Harvard University Press/London, Oxford University Press, 1962. 348 pp., 8 plts.

Selincourt, Aubrey de (ed.) — The book of the sea.
London, Eyre & Spottiswoode, 1961.
371 pp.
A salt-water anthology.

Voorbeijtel, Canneburg & J.P.Kruseman — Scheepsnamen vroeger en nu.
Amsterdam, Noord-Hollandse U.M., 1961.
(Bijdragen en Mededelingen der Naamkunde. Commissie van de Kon. Ned. Akademie van Wetenschappen.)

In Spanish translation:
A girl's or adventure.
London: Allard Olsen, 1961.
"Marooned" among the penguins.
London: Harper Hart-Davis, 1961.192 p.
"Colonel Tilman is a distinguished mountaineer and an enterprising person who finds pleasure in arranging the new trails of his voyage to the Crozet and Kerguelen Islands in the South-ern Indian Ocean. With her volunteer crew - requisited largely through the Among Seamen of The Times - Miss Hart-Davis sailed by her second attempt in searching these lonely latitudes after an entertaining and eventful voyage."

International maritime dictionary.
2nd ed.
New York: Van Nostrand, 1962. 1022 p.,
ill.
English definition with French and Ger-man equivalents.

James Fenimore Cooper and the develop-ment of American sea fiction.
Cambridge: Harvard University Press/London: Oxford University Press, 1962. 348 p., ill.

The book of the sea.
London: Hyde & Stoughton, 1961.
117 p.
A sea-water anthology.

Sohne Germaniens vroeger en nu.
Amsterdam: Noord-Hollandse U.M., 1961.
(Bijdragen en . . . deelnemen der Heem-lunde. Oomgaarte van de Lon. Ned. Alm-daara van Wetenschappen.)

Martiaux, Marcel

Tilman, H.W.

V a r i a

Mercklove, René de

Philbrick, T.

Saint-Mount, Aubrey de
(ed.)

Vorbeijtel, Cornelburg &
J.P.Hirsemann